

МЕЖДУ АНЕКСА НА КРИМ И ПРЕЗИДЕНТСКИТЕ ИЗБОРИ В УКРАИНА

**ИЗВЪНРЕДЕН ДОКЛАД
АПРИЛ 2014**

Вторият извънреден доклад анализира кризата след анекса на Крим от Руската федерация. При изготвянето му, безпристрастно и с респект към фактите, са взети всички мерки за осигуряване на обективна и точна информация, а данните, анализите и мненията са базирани на посочените източници по начина и обхвата, изложен в доклада. Анализът и прогнозата не изразяват политически пристрастия; не третират положително или отрицателно политическата констелация; не дават аргументи за ползата или вредата от нея.

Авторите не носят отговорност за информация и материали, изхождащи от други източници и не носят пряка или косвена отговорност за неточно, непълно и превратно използване на информацията, представена в доклада. Без тяхното изрично писмено съгласие съдържанието на доклада не може да бъде променяно, преработвано, приспособявано, допълвано или от него да се изработват производни материали; не може да се цитира, освен за изследователски и учебни цели - докладът не е част от публичния, а от академичния дебат. За нанесените вреди се носи съответна имуществена отговорност.

Резюме

Анализират се позициите, действията и отношенията между основните страни, ангажирани с кризата. Прави се опит за краткосрочна прогноза за развитие и за рисковете в различни области, повечето от които засягат пряко и България. Събитията през последните 45 дни потвърдиха верността на анализа и очакванията, съдържащи се в предходните материали на ЛУР.

Прогнозата за президентските избори в Украйна, насрочени за 25 май, сочи почти равни шансове с малко предимство за техния провал или отлагане, пред тяхното провеждане и европейско признаване.

Българското общество вече е обект на руска пропагандна агресия. Българските медии, власти и политически партии показват много слаби съпротивителни сили и, най-често, нежелание да отговорят адекватно.

ЛУР препотвърждава всички свои първоначални оценки за рисковете пред България и със съжаление констатира нарастването на вероятността за тяхното случване.

Съдържание:

- Позициите на страните в кризата и конфликтите им
- Прогноза за украинските избори на 25 май
- Рисковете за България

Позициите на страните в кризата и конфликтите им

Анексирането на Крим и нарушаването на Договора за неразпространение на ядрените оръжия от страна на Руската федерация не можа да бъде предотвратено от САЩ и ЕС. Те се позиционираха, заедно с Украйна, в конфликт, другият полюс на който е Москва. Всички страни са вече въввлечени в кризата и стремежът на всяка от тях е да постави ситуацията под свой контрол, за да намали пораженията върху себе си. Защото щети ще понесат в различна степен всички засегнати от кризата.

Руската федерация. Стратегическата цел на Москва е да не загуби от своята сфера на влияние още бивши страни от СССР; да попречи с всички възможни средства на европейската им интеграция. Изправен от 25 години пред това предизвикателство, губейки позиция след позиция, Кремъл предизвика кризата, за да постигне тази стратегическа цел; има оперативен план и пълна мобилизация. Сега се насочва да провали президентските избори в Украйна. Москва няма сериозен кандидат и никакви шансове да спечели тези избори. Ако допусне да бъдат проведени, ще претърпи тежки геополитически загуби – Украйна и заедно с нея проекта „Евразия“. Затова президентът Путин заяви, че няма да ги признае¹; – двоен стандарт: един за „референдума“ в Крим – друг за украинските избори на 25 май.²

В този контекст, в периода между анекса на Крим и украинските президентски избори на 25 май, руската политика, провокира хаос в Украйна, за да стане

невъзможно провеждането на изборите или резултатите им да станат неубедителни за европейското обществено мнение. Методът на кримската инвазия се прилага отново: руската страна инспирира размирици и терористична диверсия³ в градове в Източна Украйна. Пропагандата ѝ представя този инспириран от нея тероризъм като граждански бунтове, с идеята евентуален военен сблъсък да бъде представен като гражданска война. Основен оперативен инструмент са специално създадени части⁴ за действия на чужда територия. Те трябва да предизвикат въвеждане на военно положение в Източна Украйна, което ще направи изборите невъзможни. Защото тези избори са времеви хоризонт за Кремъл; ако те се проведат успешно, тяхното влияние в Украйна ще може да бъде възстановено само със сила.

Руската пропаганда налага две тези: първата, че е необходима федерализация на Украйна;⁵ втората е в стила на Студената война – Западът е отговорен за хаоса в Украйна, който е предизвикал с „неразумната си политика“. Този прочит на събитията има силни публични доказателства:

В YouTube бе разпространен видеозапис на депутат от Държавната дума на Руската федерация, който обучава проруски активисти от Донецк как да „повторят модела Крим“, като разкрива компетентно как е създаден този модел; развива тезата, че „национално-освободителното движение трябва със сила да се изправи срещу хунтата на управляващите“; призовава за бързи действия, като обяснява, че трябва да успеят до 24 май, т.е. до деня преди президентските избори на 25 май; алтернативата след това била: „населението на Украйна да бъде намалено до 10 млн. по план на Запада за масови убийства, според който трябва да бъдат доведени „турци, африканци и негри“ на тяхно място“.⁶

Кремъл владее задкулисно инициативата в Украйна. Това напълно се доказва от рязкото повишаване на напрежението в редица райони на Източна Украйна и дори в Киев. Доказват го и използваните инструменти.

- Москва увеличава натиска върху ЕС и САЩ Киев да бъде принуден да приеме федеративно устройство, като едновременно не признава украинските власти и заплашва със спиране на доставките на газ 18 европейски страни.
- Руски специални части за действия на чужда територия предизвикват размирици и проруски демонстрации.
- Рязко увеличи цената на газа за Украйна и едностранно преизчисли задължения на страната по доставките за минал период; национализира украински фирми, обекти и движима собственост в Крим.
- Възраждането на имперското поведение се прави с ясното съзнание и желание за Нова студена война. Това създава заплахата за международния мир и връща света във втората половина на миналия век.

Украйна се защитава в изключително сложна обстановка, като се опитва да проведе успешно президентските избори на 25 май. За целта се опитва да овладее положението и се противопостави на терористичните диверсии, без да налага извънредно положение в източните си провинции. На този етап са налице сериозни основания за тревога, че има възможност да се справи. Публично декларираните позиции на официалните украински ръководители около и

след кримския „референдум“ от 16 март бяха проникнати от решимост за справяне със ситуацията, за категорично противопоставяне на действията на Русия, за ясно потвърждаване на прозападна ориентация. Конкретните действия обаче оставят впечатление за недостатъчна решителност и, най-вече, за изоставане от събитията. Досега управляващите не успяват да овладеят инициативата. В средата на април те загубиха контрола над някои райони. Тези колебания заплашват с провал решаващите избори на 25 май. Аргументите за тази оценка са следните:

Върховната рада на Украйна гласува решение за разоръжаване на военизираните групи в страната със закъснение от повече от две седмици след началото на ескалацията в Източна Украйна. Гласуването стана по повод на провокация на „Десен сектор“ в Киев. Управляващите не съумяха да приложат това решение, което остави инициативата на Москва да организира в Източна Украйна предвидените в предишните ни анализи събития: провъзгласиха т.нар. Донецка народна република; поискаха „референдум“ до 11 май; декларираха, че в случай на противодействие от властите в Киев, ще поискат помощ от Русия за въвеждане на мироопазващ контингент войски; по същия сценарий бе „създадена“ „Харковска народна република“. Изпълняващият длъжността президент на Украйна Александър Турчинов констатира след събитията: „Сепаратистките действия в Източна Украйна показват, че е в ход „втори етап“ от специалните операции на Русия, целящи разцепване на Украйна“.

Основание за безпокойство дали управляващите са способни да овладеят ситуацията в Украйна дава и поведението им около провеждането на „референдума“ на 16 март – на практика те допуснаха без съпротива Русия да анексира Крим. И двете възможни обяснения за това са тревожни за бъдещето на страната. Първото, неумение да предвидят реалната заплаха от референдума и готовността на Кремъл да реагира светкавично, което потвърждава, че изостават от събитията и следват външна режисура. Второто обяснение е страхът, че ако окажат отпор, ще се стигне до много жертви и агресията ще се разпростре върху цялата страна. Ако това е била логиката на управляващите, то тя е дълбоко погрешна и носи заплаха за загуба на Източна Украйна. Още по-смущаващ е фактът, че на 25 март Украйна постигна споразумение с Русия доброволно да изтегли от Крим своите войски в пълен състав, заедно с оръжието им. Това е практически отказ на Киев от суверенитет над Крим. На 4 април премиерът Арсений Яценюк заяви, че според него ще бъде много трудно да бъде отменено „международното престъпление“ на Русия със завземането на Крим.

Киев реагира с адекватни декларации на формалните поводи за напрежението в Източна Украйна: гарантира свободно използване на руски език; ангажира се да намали централизацията, и дори с провеждане на референдум заедно с президентските избори; противопостави се на една от основните руски пропагандни тези, с декларацията, че „само с оглед да бъде запазено единството на Украйна въпросът за влизане в НАТО не е на дневен ред“.⁷

Тези стъпки не постигнаха резултат. Ескалацията на кризата принуди и. д. президента на Украйна Александър Турчинов да заповяда на 15 април силова операция за възстановяване на контрола в северната част на Донецка област.

Анализът на позициите на **ЕС** и **САЩ** от м. ноември 2013 г. досега, води до констатацията, че те непрекъснато *увеличават ангажираността си да възпират атаките на Кремъл срещу Украйна*, възприемайки ги като заплахи за мира и сигурността. Поведението им, особено след 16 март, показва, че ще защитят нормите

на международното право и не са разколебани да продължат да следват своята десетилетна стратегия, изработена за и след падането на Берлинската стена.

САЩ и ЕС са единствените реални фактори, способни да спрат разрастването на кризата. През последните години нито една друга криза в света не е създавала такава опасност с непредвидими последици за международната сигурност, нито Кремъл е предприемал толкова рисково поведение. Нова студената война прави Русия, както преди СССР, отново непредсказуема.

Атлантическите съюзници трезво оценяват, че нямат възможности да действат на терена на кризата, че нямат инициативата и следват ескалацията на напрежението, диктувана от Москва. Оценяват също, че тяхното, вече случило се, въвличане в конфликта ще бъде съпроводено с щети, които те се стремят да ограничат навреме.

Съюзниците се насочват към поемане на стратегическата инициатива. Подготвят се за дълъг конфликт. В него тяхното огромно икономическо, финансово, технологическо, търговско, информационно, организационно и управленско преимущество ще се докаже по безспорен начин. След защитата на уязвимите си източни съюзници със специални военни мерки за доверие, на първо място поставят неутрализирането на зависимостта на ЕС от вноса на руски петрол и природен газ.

В НАТО нямат илюзии, че Кремъл ще спре да ескалира напрежението. Поради това през последните седмици е налице много по-тясно тяхно взаимодействие в подхода към конфликта. Предприеманите действия се степенуват, търси се непрекъсната актуализация на позицията и на действията. Налице е и градуация на лостовете за въздействие. Изненадващо за мнозина наблюдатели, въвличането на НАТО в конфликт, не разцепи САЩ от ЕС и не стимулира центробежни сили в ЕС. Всички противоречия и слабости в ЕС отстъпиха на заден план, бързо започнаха да получават решения трудни и спорни въпроси, като например банковият съюз. Самият ЕС се консолидира изправен пред голямо стратегическо предизвикателство – рухналото доверие в Русия.

Развитието на кризата ще остави задълго дълбок отпечатък върху отношенията между САЩ и Руската федерация. До средата на февруари САЩ не очакваха подобно развитие; дотогава виждаха Янукович като част от решаването на кризата. Сега усилията на Вашингтон са насочени към решаването на най-сериозния проблем: Русия да бъде възпряна да дестабилизира Украйна⁸ – на първо място с посочване на мястото ѝ и причината - Русия е регионална сила, действаща заради слабост.⁹ Средствата са: санкции, фокусирани върху определени лица, вербални предупреждения, аналогии с Втората световна война,¹⁰ предупреждения за нови по-силни санкции, диалог. Диалогът е насочен да предотврати засилващата се конфронтация в условия на вече торпилирано доверие. Цели се да се неутрализира желанието на Кремъл да изостри напрежението, за да обясни свои по-радикални действия в Източна Украйна. За целта САЩ са готови да координират разговорите с украинската страна.¹¹ Подобна партньорска позиция дава възможност на Москва да намери елегантен изход от конфронтацията и дори да създаде впечатление, че е победител. Но такъв неин избор става все по-малко вероятен.

За ЕС ангажираността с кризата е повече от логична: кризата е на границите на общността, източните членове са уязвими, Украйна е част от Източното партньорство, Съюзът може да понесе щети от Русия. Затова бе избрано стратегическо продължение.

ЕС категорично не признава анексирането на Крим и продължи „с най-силния инструмент на европейската политика“ – Източното партньорство; подписа на 21 март политическата част на Споразумението за асоцииране с Украйна;¹² МВФ постигна споразумение с властите в страната за икономическа реформна програма, която ще бъде подкрепена с двугодишно стендбай споразумение. Лидерите на ЕС разбират, че позицията им по отношение на Украйна е съдбоносна за страните участнички в Източното партньорство. Едновременно оценяват трезво, че не могат да дадат конкретна перспектива на Украйна; тя зависи от развитието до 25 май, т.е. основно от украинските власти.

ЕС е внимателен в налагането на разнообразни санкции на Русия. Използваните инструменти за въздействие преминават през различни етапи. Целта е да се покаже недвусмислено на Москва, че санкциите зависят от нейното поведение, а не са плод на агресивност.¹³

Прогноза за украинските избори на 25 май

Динамиката на събитията в Украйна затруднява реалистичната прогноза за провеждането на изборите на 25 май. На този етап битката между Русия и Украйна е неравностойна. Действията „ва банк“ на Кремъл му дават преимущество пред относителната слабост на украинските власти. Киев има шанс да овладее обстановката в страната и да я стабилизира, само ако получи мощна политическа и икономическа подкрепа от САЩ и ЕС. Решаващ може да се окаже натискът върху Русия на САЩ и ЕС през следващите 10–15 дни. Върху прогнозата ще въздействат няколко рискови събития.

Кремъл прие предложението на Вашингтон и формата за диалог на 17 април в Женева. По този начин кризата получи своя първи труден възел.

Евентуалната четиристранна среща между ЕС, САЩ, Украйна и Русия може да бъде провалена. Ако се проведе, и то на предварително обявеното равнище *министър на външните работи*, това ще означава, че Русия ще бъде склонна на *някакви компромиси*. Срещата би била възможна, ако Русия се откаже от своите предварителни условия: в нея да участват представители на организациите на руското население в Източна Украйна; да се разгледа предложен от Украйна проект за конституция, който задължително трябва да съдържа възможност за федерално устройство. Двете условия изглеждат неприемливи за останалите страни. Срещата ще бъде използвана за пропаганда от Кремъл: „НИЕ искахме преговори, но ТЕ ги провалиха.“ Това очертава следните варианти:

Вариант 1. Има вероятност срещата на това ниво да се проведе по предварително зададените параметри и условия. Ако все пак четиримата ръководители на дипломатиите на ЕС, САЩ, Украйна и Русия преговарят на 17 април в Женева, то не бива да се очакват големи резултати. Възможна полза от това би била и от провеждането на „двустранни срещи“, на които да се търсят ангажименти и договорки, но извън контекста на цялостно решение по кризата. Провеждането на диалога(зите) няма да намали съществено посочените по-горе усилия на Русия да дестабилизира Украйна и да създаде невъзможна за избори обстановка.

Вариант 2. На 17 април висши дипломати на четирите страни да се съберат и да водят

разговори без предварителни условия. Резултатите биха били още по-незначителни, отколкото ако се реализира първият вариант. За Москва е важно и от вътрешна, и от външна пропагандна точка, да покаже, че е официален фактор при търсене на изход от ситуацията в Украйна. А в същото време нейната активност по дестабилизацията на Украйна не би прекъснала дори в деня на срещата.

Вариант 3. Да не се проведе среща на каквото и да е ниво на представителност. Този вариант става по-възможен в последните дни, но със сигурност предхожда един заплашителен сценарий: Руски неприкрит отклик на „молбите“ на „Харковската“ и/или на „Донецката народна република“; спиране на газа не само за Украйна, но и за Европа. При такъв изход биха се развили най-сериозните заплахи за сигурността на България и Европа.

Вторият възел задава дилемата федерализация или децентрализация.

Чрез темата „федерализация“ Кремъл се опитва да задържи инициативата в Украйна; във федерализацията се вижда гарантирано запазването на Украйна под свое влияние и евентуално възможно анексиране на части от нея по-нататък по Кримския модел. Неоправданите очакванията могат да се използват пропагандно.

На 17 април Кремъл иска да обсъди нова конституция на Украйна в присъствие на представители на проруски организации, защото ако има съгласие за такава конституция, то ще обезсмисли изборите на 25 май или, най-малкото, ще ги отложи във времето. На този етап изглежда почти изключено подобни намерения да успеят. Дилемата *федерализация/децентрализация* ще стои, докато конфликтът не намери трайно решение.

За Киев е ясно, че ситуацията изисква отстъпки: затова започва мащабна реформа в посока на *децентрализация*: на области и райони ще бъдат прехвърлени значителен обем правомощия и парични средства за развитие – на първо място за здравеопазването, комуналните услуги, за местна милиция.¹⁴ Посочената децентрализация няма нищо общо с някакъв тип автономия, предполагаща и федерално обединение. Тя е логична от управленска гледна точка. В същото време е и възможност за демонстриране пред населението в съответните райони, че се откликва на желанията им, особено в напрегнатата сегашна обстановка. Днешните управляващи в Киев няма да направят компромис в посока на федерализиране, освен ако в по-големи райони ситуацията окончателно излезе от контрол и те бъдат принудени да направят още по-големи отстъпки.

Третият възел, от който зависи прогнозата за изборите на 25 май е *пропагандната война*. Тази тема бе обект на авторска статия, публикувана на портала на ЛУР. В настоящия анализ маркираме нови примери и констатации като особено драстични през периода. Колко силна и ефикасна е пропагандата на Москва личи от това, че на два пъти Вашингтон разобличава със списъци нейни тези, които очевидно не съответстват на фактите. Покрай Украйна се прави опит московската пропаганда да се разпростре в различни области, включително, за да повлияе в перспектива върху обществата в най-уязвимите бивши съветски сателити.

Русия се върна десетилетия назад в използването на реториката на Студената война. Отново „въоръжението“ е същото. След като в началото на март руски войски без опознавателни знаци, но с военни машини с руски номера, навлязоха в Крим, дълго

време от Москва отричаха. След анекса, войските бяха поздравени за „храброто им поведение“. Сега се твърди по същия начин, че местните русофили се самоотбраняват в Източна Украйна. Независимо, че сателитните снимки показаха разположените на границата с Източна Украйна руски войски, и първоначалното оправдание на Москва, че „това били снимки от август“ бе опровергано, руската пропаганда продължи да настоява за своето.

По-вероятните сценарии за развързка на тези три битки, които предшестват президентските избори на 25 май, разпределят вероятността така: 1) много малка – изборите да бъдат проведени и признати от Русия; 2) под 50 на сто – да бъдат провалени и признати от ЕС; 3) почти 50 на сто – да бъдат провалени или отложени.

Рискове за България

България е най-слабото звено в ЕС и НАТО. И поради това, е силно уязвима във всяко отношение. Българското общество е обект на руска пропагандна диверсия. След като продължително време посланикът на Русия у нас Юрий Исаков не бе давал интервюта, в деня на визитата на Андерс Фог Расмусен и на следващия ден, в медиите се появиха няколко негови интервюта и участия в предавания. В тях той отрече, че техни военни самолети кръжат около въздушното ни пространство в Черно море (министърът на отбраната Ангел Найденов пряко нарече тези полети „провокация“); настоя за визита на председателя на Държавната дума Сергей Нарискин през май; заяви че председателят на българския парламент Михаил Миков ще посети Русия; повтори провокацията, че Москва вижда България в Евразийския съюз.¹⁵

МВНР на Русия препоръчва на гражданите си¹⁶ да не пътуват до държави, които имат договори със САЩ за задържане и предаване на чужденци по искане на Вашингтон. Препоръката засяга десетки държави, включително България, с която според справката на Държавния департамент на САЩ¹⁷ такова споразумение има от 1924 г. насам. Останалите държави са Турция, Гърция, Испания, Египет, Кипър, Тайланд, Тунис и Италия. Изброените държави са първите девет най-посещавани туристически дестинации на руските граждани. Известно е, че в България руски граждани притежават над 370 000 апартамента.

Руската пропагандна диверсия има силен отклик в българските медии. Ефектите ѝ са: липса на съюзническа позиция; небалансирано отразяване;¹⁸ negliжиране на темата за кризата и скриване на истинските позиции и техните аргументи; сервиране на най-елементарна пропаганда вместо новини, критични коментари и точно, легитимно назоваване на кризисните процеси.

Както в украинските, в повечето български форуми в Интернет се създава нетърпима обстановка от тролове, които узурпират агресивно дискусиите за Украйна с „руски пропагандни опорни точки“.

Насаждат се реанимирани пропагандни шаблони, специално за българската публика: без АЕЦ „Белене“ ще караме каруци с волове; спират ни „Южен поток“ и ни лишават от евтин руски газ и транзитни такси; натовската ни позиция ще изгони руските и украински туристи; колкото по-дълго сме в ЕС, толкова по-лошо става положението на всеки от нас; ориентирахме се на Запад и изгубихме необятните руски пазари, но въпреки това братушките ни обичат и ни дават евтин газ и пр.

Руската пропагандната агресия заплашва европейския избор на българското общество; прокарва пропаст между гражданите и институциите; и – сред българските граждани; настройва българското общество да обвини НАТО и ЕС, когато спре доставките на газа или повиши неговата цена; преследва задълбочаване на политическата нестабилност в България преди европейските изборите на 25 май; търси и изглежда намира подкрепа сред някои политически партии, като тази, която получава от „Атака“; опитва се да подмени дебата за европейската интеграция на страната ни с дебат за или против Русия.

С неясната си собственост, с липсата на достатъчно компетентни журналисти, с наличието на коварен враг, без подкрепата на управляващите, преобладаващата част от българските медии трудно могат да дадат отпор на по-продължителна пропагандна война. Кризата и конфликтът, от които сме потърпевши и участници ще продължат дълго и тази война ще става все по-безскрупулна и манипулативна, такава, каквато Москва води най-вече срещу слабите страни членки на ЕС и НАТО. Това е случващата се заплаха за България.

Насаждането на руските внушения среща частична и спорадична съпротива от българските власти и от политическите партии – както управляващи, така и в опозиция. Отговорност на политическите партии у нас е темата за Украйна да присъства в дискусиите за изборите за Европейски парламент. Вместо това те, заедно с подкрепящите ги медии, насаждат мнението, че тези избори са проверка за вътрешнополитическото съотношение на силите. Очевидно, няма по-европейска тема от тази за съдбата на Украйна, на която Москва пречи да бъде с нас в ЕС.

ЛУР препотвърждава всички свои първоначални оценки за рисковете пред България¹⁹ и със съжаление констатира нарастването на вероятността за тяхното случване.

БЕЛЕЖКИ

- ¹ Владимир Путин, 4 март 2014 г.: „Ако изборите се проведат в настоящите условия на терор, Русия няма да признае резултатите.“
- ² Сергей Лавров на 14 март 2014г.: „Както вече заяви президентът на Руската федерация, ние ще уважим избора на кримските народи и ще изразим своето отношение, когато резултатите станат известни.“
- ³ Достатъчно е да заместим САЩ с Украйна в следните определения: 18 U.S.C. § 2331 определя „международния тероризъм“ и „вътрешен тероризъм“ за целите на глава 113В: „Международен тероризъм“ означава дейности, със следните три характеристики:
 включват насилствени действия или актове опасни за човешкия живот, които нарушават федералните или щатски закони;
 явяват се предназначени (i) за сплашване или принуждаване на цивилното население; (ii) да повлияят върху политиката на едно правителство чрез сплашване или принуда; или (iii), да повлияят на поведението на правителството чрез масово унищожение, политически убийства и отвличания; и
 се осъществяват главно извън териториалната юрисдикция на САЩ, или излизат извън националните граници по отношение на средствата, чрез които те се извършват; лицата, които преследват цел да сплашат или принуждават; или, според мястото, където техните извършители работят или търсят убежище.“ <http://www.fbi.gov/about-us/investigate/terrorism/terrorism-definition>
- ⁴ http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=1249126
- ⁵ Външният министър Сергей Лавров, 30 март 2014г.: „Русия не вижда друг път за развитие за Украйна освен прехода към федерално устройство.“
- ⁶ <https://www.youtube.com/watch?v=1TSLfOB67rI>
- ⁷ www.kmu.gov.ua/control/ru/publish/article?art_id=247111710&cat_id=244313343
- ⁸ Лаура Магнусон (говорител на Съвета за национална сигурност на Белия дом), след телефонен разговор между Джон Кери и Сергей Лавров, 12април 2014г.: „Всяка последваща стъпка на Москва за дестабилизиране на Украйна ще нанесе нови щети на Русия. Москва трябва да осъди действията на сепаратисти, саботьори и провокатори в Украйна.“
- ⁹ Президента Барак Обама, Хага, 25 март 2014г.: „Русия е регионална сила, заплашваща някои от непосредствените си съседи не от сила, а от слабост. Фактът, че Русия е решила да прибегне до армията, е признак за по-малко, а не за повече влияние.“
- ¹⁰ Джон Кери, 18 март 2014г.: „Евентуално навлизане на Русия в източната част на Украйна би било толкова скандална проява в съвременния свят, което би представлявало огромно предизвикателство за международната общност. Достатъчно е да се върнем назад и да прочетем историята на това, което доведе до Втората световна война и възникналите страсти заради тези националистически настроения. Има естествено и много тежки истории като тази на Чехословакия през 1968г.“
- ¹¹ Говорителя на Белия дом Джей Карни: „Русия и САЩ продължават да водят диалог за намаляване на напрежението. Основните наши предложения са в Украйна да има международни наблюдатели, руските войски да се оттеглят от границата и да започнат преки преговори Русия-Украйна.“
- ¹² Еврокомисарят по въпросите за разширяването и добросъседската политика на ЕС Щефан Фюле, 18 март 2014г.: „Ако искаме сериозно да променим тази част от Източна Европа, която засегнаха последните събития, сме длъжни да използваме най-силния инструмент на политиката на ЕС – разширяването.“
- ¹³ Ангела Меркел, 22 март 2014г.: „Готови сме да пристъпим към трета фаза, ако ситуацията в Украйна се изостри още повече. Става въпрос за икономически санкции и ние поискахме Европейската комисия да свърши подготвителна работа за евентуални икономически санкции.“
След новата ескалация на напрежението в Източна Украйна, според официалното съобщение на Белия дом от 11 април 2014г.: „Президентът на САЩ Барак Обама е на мнение, че САЩ, ЕС и другите страни партньорки трябва да се подготвят да отговорят на руска ескалация в Украйна с налагане на нови санкции“ http://www.dnevnik.bg/sviat/2014/04/11/2279796_obama_smiata_che_sasht_i_es_triabva_da_podgotviate_novi/
Външните министри на страните от Европейския съюз взеха на 14 април 2014г. поредното решение да

разширяват санкциите заради украинската криза. Нови 33-ма украински и руски чиновници и бизнес лидери ще бъдат добавени в списъка заради тяхната роля в украинската криза.

<http://www.dw.de/eu-responds-to-ukraine-events-with-expanded-travel-ban-asset-freeze-list/a-17566855>

http://dariknews.bg/view_article.php?article_id=1249112.

¹⁴ <http://vo.od.ua/rubrics/tema-dnya/28675.php>

¹⁵ Н.Пр. Юрий Исаков в предаването "Седмицата" на Дарик радио, 12.04.2014г.

¹⁶ Предупреждение для российских граждан, выезжающих за границу

¹⁷ <http://www.state.gov/documents/organization/71600.pdf>

¹⁸ Драстичен пример са телевизиите, които отделиха повече време, картина и коментар на протеста на В. Сидеров и „Атака“, отколкото на самото посещение на генералния секретар на НАТО в София.

¹⁹ След анексията на Крим от Русия: Първи изводи - рисковете остават високи, Асен Агов, 8 април 2014г.

Украйна: нарушеното съгласие за сигурност, 20 март 2014г.

Украинската криза и рисковете за България - презентация на доц. д-р Иван Костов, 12 март 2014г.

Електронната война срещу Украйна, Христо Грозев, 11 март 2014г.

Украински рискове за България, доц. д-р Иван Костов, 4 март 2014г.

Извънреден доклад за кризата в Украйна и рисковете за България, 4 март 2014г.